

ዳኞች፡- ሐገሥ ወልዱ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን፡- ሙሉ-አመቤት ውባየሁ ቀረበኛ

ተጠሪዎች፡- 1. ወ/ሮ ለተብርሃን አድሐኖም፡- ጠበቃ ተሰማ አበበ - ቀረበ

2. ሴፍ ትራንዚት ኃ/የተ/የግል ማህበር

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በቀሪ ይፈለጋል የተባለውን ቀረጥና ታክስ ለማስከፈል የቀረበውን ክስ መነሻ በማድረግ የተካሄደውን ክርክር የሚመለከት ነው። ክርክሩ ሲጀመር ከሃሻ የነበረው አመልካች 1ኛ ተጠሪ ከውጪ ሃገር ላስመጣቸው የአገልገሉ የፊያት መኪና ኢንጅኖች መክፈል የነበረባት ቀረጥና ታክስ ብር 526,654.25 ሆኖ ሳለ ብር 28,218.18 ብቻ ስለከፈለች ቀረውን ትከፍል ዘንድ ይወሰንልኝ። 2ኛ ተጠሪም ወኪል በመሆኑ የጋራ ሃላፊነት አለበት ይባላልኝ በማለት ክሱን አቅርቦአል። ክሱ የቀረበለት የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ተጠሪዎችን አስቀርቦ ክርክሩን ካሰማ በኋላ፣ 1ኛ ተጠሪ ላስመጣቸው ኢንጅኖች ልትከፍል የሚገባት ቀረጥና ታክስ ብር 28,218.18 ነው በማለት የአመልካች ክስ ውድቅ አድርጓል። ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ይግባኝ የተባለበትን ውሳኔ አፅንቶአል። የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚህ ላይ ነው።

እኛም አመልካች ህዳር 4 ቀን 2002 ዓ.ም. በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪዎችን አስቀርቦን ክርክሩን ሰምተናል። ክርክሩ የተሰማው ስለቀረጡ እና ታክሱ አከፋፈል በተመለከተ የሥር ፍ/ቤቶች የሰጡት ውሳኔ ሕጉን መሠረት ያደረገ ነው ወይስ አይደለም? በሚለው ጭብጥ ላይ ነው። በዚህ መሠረትም በግራቶች ወገኖች በዚህ ረገድ ያሰሙትን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝቦን መርምረናል።

በአመልካች ክስ እንደተገለጸው 1ኛ ተጠሪ የከፈለችው ብር 28,218.18 ብቻ ሲሆን፣ መክፈል የነበረባት ግን ከዚህ እጅግ ከፍተኛ እንደሆነ በኋላ በተደረገው የኦዲተሮች ምርመራ እንደተረጋገጠ በክርክሩ ተመልክቶአል። 1ኛ ተጠሪ ደግሞ ቀረጥና ታክሱ ኢንጅኖቹን ስትረከብ የከፈለችው ብቻ እንደሆነ እና ይህም በሕጉ የተመለከተ መሆኑን በመግለጽ ተከራክራለች። 2ኛ ተጠሪም ቀረጥና ታክስ

ሊጠየቅ የሚገባው የዕቃው ባለቤት እንጂ ወኪል አይደለም የሚል የመከራከሪያ ነጥብ አንስቶአል። የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትም የ1ኛ ተጠሪን ክርክር እንዳለ የተቀበለ ሲሆን፣ የሰጠው ምክንያትም አመልካች ለቀረጥና ታክሱ አተማመን መሠረት ያደረገው ሕግ ያገለገሉ የመኪና ሞተሮችን/ኢንጅኖችን/ አያጠቃልልም የሚል እንደሆነ ከውሳኔው ለመገንዘብ ችለናል።

ከሥር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር መገንዘብ እንደቻለው ለጉዳዩ አወሳሰን ተገቢነት ያለው ሕግ የቅድመ ጭነት ምርመራ ሥርዓት ማቋቋሚያ አዋጅ ቁ.173/91 በአንቀጽ 6(1) የተመለከተው ድንጋጌ ነው። የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት የአመልካችን ጥያቄ/ክስ/ ውድቅ ያደረገው ለድንጋጌው ትርጉም በመስጠት እና ለክርክሩ መነሻ የሆኑ ያገለገሉ ኢንጅኖች በድንጋጌው አይሸፈኑም በማለት ነው። ፍ/ቤቱ ድንጋጌውን ወደ መተርጎም የገባው ኢንጅኖቹ በኤስ ጂ ኤስ ኩባንያ የቅድመ ጭነት ምርመራ ተደርጎላቸው ዋጋም ወጥቶላቸው የገቡ በመሆኑ መቀረጥ ያለባቸው ኩባንያው በሰጠው ዋጋ መሠረት ነው በማለት ተከላኝ በመከራከርዋ እና አመልካች /የሥር ከሣሽ/ ደግሞ ኢንጅኖቹ አርጌ /ያገለገሉ/ በመሆናቸው የቅድመ ጭነት ምርመራ እንዳይደረግባቸው ሕጉ ይከለክላል የሚል መከራከሪያ በማቅረቡ ነው። በእርግጥም አከራካሪው ነጥብ የሕግ ጭብጥ በመሆኑ በዚህ ረገድ አግባብነት ያለውን ድንጋጌ መሠረት በማድረግ የሚፈታ ነው የሚሆነው።

ማንኛውም ወደ ኢትዮጵያ የሚላክ ዕቃ በማንንገዥ ላይ ከመጫኑ በፊት የቅድመ ጭነት ምርመራ እንደሚደረግበት ከላይ በተጠቀሰው አዋጅ በአንቀጽ 4(1) ተደንግጎአል። የቅድመ ጭነት ምርመራ ሽፋን የአቃውን ዋጋ እና የምንዛሬውን ተመን ትክክለኛነት፣ ጥራት፣ ብዛት፣ የአስተሻሻግ ሁኔታ እና የታሪፍ ምደባ የሚመለከት እንደሚሆንም በአንቀጽ 5 ተመልክቶአል። በሌላ በኩል ደግሞ በአንቀጽ 4 መሠረት የሚደረገው የቅድመ ጭነት ምርመራ ተፈጻሚ የማይሆንባቸው ዕቃዎች እንዳሉ «ልዩ ሁኔታዎች» በሚል በተደነገገው በአንቀጽ 6 ተመልክተዋል። የቅድመ ጭነት ምርመራ አይደረግባቸውም የተባሉት ዕቃዎች በአንቀጽ 6(1) በዝርዝር የተመለከቱ ሲሆኑ፣ ያገለገለ ተሽከርካሪንም አጠቃለው የያዙ ናቸው። እንግዲህ በዚህ ድንጋጌ መሠረት ወይም አነጋገር ከውጪ ሃገር ወደ ኢትዮጵያ የሚላከው የአገልገለ ተሽከርካሪ ወይም መኪና በአንቀጽ 4 እንደተደነገገው አይነት የቅድመ ጭነት ምርመራ አይደረግበትም ማለት ነው። ተሽከርካሪው ወይም መኪና ሊሽከረከር ወይም አገልግሎት ሊሰጥ የሚችለው ሞተር ወይም ኢንጅን ሲኖረው እንደሆነም የሚዘነጋ አይደለም። 1ኛ ተጠሪ ከውጪ ሃገር ያስገባቸው ኢንጂኖች የፊያት መኪና ኢንጅኖች እንደሆኑ በክርክሩ ተመልክቶአል። ይህ ማለት ደግሞ በፊያት መኪኖች ተገጥመው ሥራ ላይ የሚውሉ ናቸው ማለት ነው። እውነታው ይህ ከሆነም ሕግ አውጪው በአርጌ ወይም ያገለገሉ ተሽከርካሪዎች (ፊያት መኪኖችን ጨምሮ) ላይ የቅድመ ጭነት ምርመራ አይደረግም እያለ ባገለገሉ ሞተሮቻቸው/ኢንጅኖች/ ላይ ግን የቅድመ ጭነት ምርመራ ይደረግባቸዋል የሚል ተቃራኒ ሃሳብ ይዞ ሕጉን ያወጣል ብሎ ማሰብ ምክንያታዊ አይሆንም።

የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ኢንጅኖቹ በአዋጁ አንቀጽ 6(1) አይሸፈኑም ለማለት የበቃው በዝርዝሩ ውስጥ ያገለገሉ የመኪና ሞተሮች በሚል አልተመለከተም በማለት ነው። በመሠረቱ ሕግ አውጪው ሕጉን በሚተገብረው/በሚተረጎመው/ አካል በትርጉም ሊደረስበት የሚችለውን ነጥብ በሙሉ እየዘረዘረ ያወጣል ብሎ በጥቅሉ ማሰብ ተገቢም፣ ምክንያታዊም አይሆንም። በያዘነው ጉዳይ እንደምናየው ያገለገሉ ተሽከርካሪዎች ወይም መኪኖች በግልጽ እስከተመለከቱ ድረስ የመኪኖቹን/የተሽከርካሪዎቹን/ ዋነኛ አካል /አንቀሳቃሽ/ የሆነው ሞተር ተለይቶ ነው የሚታየው ወደሚለው መደምደሚያ መድረስ ትክክል አይሆንም። ሕጉም መተርጎም ያለበት

ምክንያትን መሠረት በማድረግ እንደሆነ ልብ ሊባል ይገባል። የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ለድንጋጌው የሰጠው ትርጉም ከዚህ አንጻር ሲታይ በምክንያት ላይ ወይም ምክንያታዊ በሆነ የሕግ አተረጓጎም ስልት ላይ በመመሥረት የተሰጠ ነው የሚባል አይደለም። በመሆኑም ውሳኔው መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ችለናል።

በመቀጠል የተመለከትነው አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ በሕጉ አተረጓጎም ረገድ መሠረታዊ ስህተት ያለበት ነው ከተባለ በምን አይነት አግባብ ሲታረም ይገባል የሚለው ነው። ከላይ በዝርዝር እንዳየነው የሥር ፍ/ቤቶች ክስ ተቀባይነት የለውም እሚል ድምዳሜ ላይ በመድረሳቸው እና ለዚህ ድምዳሜአቸው መሠረት ያደረጉት ለሕጉ የሰጡት ትርጉም በመሆኑ ወደ ፍሬ ነገሩ ክርክር ገብተው ስለቀረጥና ታክሱ መጠን በተመለከተ ውሳኔ አልሰጡም። ከዚህ የተነሳም ፍሬ ነገሩን በሚመለከት ከመጀመሪያው ክርክር ማድረጉ አስፈላጊ ሆኖ አግኝተነዋል። በዚህ መሠረትም ተከታቱን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

- 1. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ.ቁ 113733 ታህሣስ 8 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ እና የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ.ቁ 76484 ጥቅምት 19 ቀን 2002 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.348(1) መሠረት ተሸረዋል።
- 2. ለክርክሩ መነሻ የሆኑት ኢንጅነሮች በአዋጁ አንቀጽ 6(1) የሚሸፈኑ በመሆናቸው የቅድመ ጭነት ምርመራ አይደረግባቸውም ብለናል።
- 3. የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ክርክሩን በተከፈተው መዝገብ እንዲቀጥል በማድረግ ሊከፈል በሚገባው ታክስ እና ቀረጥ መጠን ከግራ ቀኝ ወገኖች የሚቀርብለትን ክርክር ከሰማ በኋላ ተገቢውን ይወስን ዘንድ ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ.343(1) መሠረት ይመለስለት ብለናል።
- 4. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቶአል። ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ዘበ.